

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_17325

185ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Η ιδέα ότι η τέχνη μιμείται την πραγματικότητα επικρατεί στη μοντέρνα τέχνη. **Λάθος**
2. Αντικείμενο της γνωσιολογίας είναι οι δυνατότητες, οι πηγές, τα είδη και οι μέθοδοι απόκτησης της γνώσης. **Σωστό**
3. Για τους σκεπτικιστές φιλοσόφους η γνώση την οποία αναζητούν οι επιστημονικές και φιλοσοφικές θεωρίες είναι ανέφικτη. **Σωστό**
4. Οι ωφελμιστές φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι υπάρχουν θεμελιώδεις αρχές που μας επιτρέπουν να στηρίξουμε απόλυτους κανόνες των πράξεών μας. **Λάθος**
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, μόνον ο ορθός λόγος παρέχει το κριτήριο της ηθικής ορθότητας. **Λάθος**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: ισοσθένεια λόγων, μονισμός, κοινωνικό συμβόλαιο.

(μονάδες 15)

ισοσθένεια λόγων: Ο σκεπτικός επιχειρεί να δείξει ότι για κάθε θέμα υπάρχουν δύο αντίθετες αλλά ισοδύναμες (ισοσθενείς) απόψεις και ότι, σε τελευταία ανάλυση, δεν μπορούμε να αποφασίσουμε ποια να προτιμήσουμε.

μονισμός: Οι θεωρίες που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη οντοτήτων και ουσιών, αλλά ένα.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι. Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να

πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει.

Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Με ποια επιχειρήματα ο Ντεκάρτ αποδεικνύει την ύπαρξη της ανθρώπινης ψυχής και την ανεξαρτησία της από το σώμα;

(μονάδες 12)

Ο Ντεκάρτ μάλιστα, επεξεργάστηκε τα κυριότερα επιχειρήματα για την ύπαρξη της ανθρώπινης ψυχής και για την ανεξαρτησία της από το σώμα. Απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στη βεβαιότητα που (πίστευε ότι) του παρείχε το επιχείρημα “σκέπτομαι, άρα υπάρχω”, πίστευε ότι το επιχείρημά του επέτρεπε στο υποκείμενο της σκέψης όχι να γνωρίζει μόνο με σιγουριά ότι υπάρχει τη στιγμή που σκέφτεται αλλά ότι αποτελεί μια άυλη, σταθερή οντότητα την ψυχή, η οποία υφίσταται ανεξάρτητα από το σώμα. Σύμφωνα με τη θεωρία του, που περιγράφεται ως δυϊσμός και ως θεωρία αλληλεπίδρασης, κάθε άνθρωπος απαρτίζεται από δύο οντότητες, από το πνεύμα, του οποίου η ουσία είναι η σκέψη (όλες οι νοητικές λειτουργίες), και από το υλικό σώμα, του οποίου η ουσία είναι η έκταση. Το πνεύμα αλληλεπιδρά με το σώμα μέσω της επίφυσης (κωναρίου), ενός αδένου στο κέντρο του εγκεφάλου. Μέσω αυτού του αδένου διαβιβάζονται προς το πνεύμα τα ερεθίσματα που δέχεται το σώμα μας από το εξωτερικό περιβάλλον και, αντιστρόφως, μέσω αυτού του αδένου διαβιβάζονται προς το σώμα οι εντολές που δίνουν ο νους και η βούλησή μας, για να κινηθούν τα μέλη μας.

2β. Ορισμένοι φιλόσοφοι, όπως ο Νίτσε, ισχυρίζονται ότι η ηθική είναι ένας υποκριτικός θεσμός. Να αντικρούσετε αυτή την άποψη με επιχειρήματα.

(μονάδες 13)

Η ηθική δεν είναι υποκριτισμός γιατί οι αρχές της βοηθούν τον άνθρωπο να επιλέγει την ορθή ηθική πράξη για τον ίδιο και για τους συνανθρώπους του. Σύμφωνα με την

ηθική ο άνθρωπος πρέπει πρώτα να αναζητήσει τις εντολές του ηθικού νόμου στον εαυτό του, να μελετήσει γιατί επιλέγει τη συγκεκριμένη ηθική πράξη, έτσι ώστε να πράττει ελεύθερα για το καλό του εαυτού του και των άλλων. Οι αρχές της ηθικής ωθούν το άτομο να πράξει ορθά για το κοινωνικό σύνολο αλλά και σε ατομικό επίπεδο, σύμφωνα με ψυχολογικές έρευνες, η τάση σεβασμού του συνανθρώπων, της ευαισθητοποίησης απέναντι στον πόνο τους είναι έμφυτη. Όταν λοιπόν ο άνθρωπος είναι έτοιμος να επιλέξει την ηθική στάση και έχει καλλιεργήσει την καθολική συνείδηση, δηλαδή είναι ηθικός σε όλες τις παρόμοιες περιστάσεις και στους συνανθρώπους του με παρόμοια χαρακτηριστικά, όταν παίρνει σοβαρά υπόψη του τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των άλλων ανθρώπων τότε μπορεί να κατανοήσει αξίες όπως ο σεβασμός των δικαιωμάτων των συνανθρώπων του, η κοινή ευημερία, η ισότητα και η αμεροληψία. Τότε επιλέγει την ηθική πράξη ελεύθερα και νιώθει πληρότητα, επειδή εφαρμόζει το δίκαιο και το καλόν, εξάλλου η επιλογή του ηθικά ορθού τον οδηγεί σε ψυχική αρμονία και ευδαιμονία.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού